

M 298 315

Y ROMÁNU KLUK ODNIKUD

KATHERINE MARSHOVÁ

ZTRACENÝ ROK

TŘI SESTŘENICE
DVA KONTINENTY
JEDNO STRAŠLIVÉ TAJEMSTVÍ

NEW JERSEY 2020

KYJEV 1932

NEW YORK 1932

ARGO

3

MATTHEW

Leonia, New Jersey, USA
2020

Po čtyřiadvaceti hodinách bez herní konzole jsem měl sto chutí sebou praštit na pohovku jako Link s půlkou života. Ale sotva jsem následující den odpoledne skončil s on-line výukou na Zoomu a dojedl oběd, poslala mě mamka do prabábinčina pokoje, abych začal s plněním povinností.

Prabábinka seděla v posteli, opřená o polštáře. Na hlavě měla turban a na sobě fialové domácí šaty a vypadala jako členka královské rodiny.

„Ahoj,“ řekl jsem a snažil se, aby to vyznělo nadšeněji, než jsem se cítil. „Mamka chce, abych ti pomohl s tříděním krabic.“

„Dnes ne,“ odpověděla.

„Ale mamka chce –“

„Ne,“ odsekla.

Najednou mě napadlo, jestli mamka náhodou předem netušila, že se prabábinka bude zpěčovat. Jedna druhou znaly lépe, než je mezi babičkou a vnučkou běžné; prabábinka se o mamku starala poté, co její vlastní máma – prabábinčina dcera – onemocněla rakovinou. Aspoň mě mohla varovat. Takhle se stavět na odpor, to se prabábince vůbec nepodobalo.

„No tak,“ snažil jsem se ji přemluvit. „Čím dřív s tím skončíme, tím dřív se budeš moct vrátit k...“ Jenže mě nenapadlo nic, k čemu by se prabábinka mohla vrátit. Bylo mi z toho trochu smutno. „Uhm, k dívání na telku.“

Prabábinka vrhla po krabicích nervózní pohled, jako kdyby se jí představa, že se prohrabuju jejími zubními protézami a staříčkým spodním prádlem, nezamlouvala o nic víc než mně.

„Se kterou chceš, abych začal?“ zeptal jsem se.

U zdi jich stálo seřazených celkem pět. Prabábinka zdráhavě ukázala na středně velkou krabici na kraji.

Když jsem ji dovedl k ní a přestříhl lepicí pásku, vzpomněl jsem si na televizní program, ve kterém lidé ukazují odborníkům staré cetky z půdy, a nakonec vyjde najevo, že ty krámy mají bambilionovou hodnotu. Mamka mi kdysi řekla, že prabábinka se narodila na Ukrajině během bolševické revoluce. Co kdyby něco takového vlastnila, třeba nějaký ztracený carský poklad? (Ve čtvrté třídě jsme se učili, že carové byli bohatí ruští králové a že během revoluce bolševici toho posledního spolu s celou jeho rodinou zavraždili.) Když jsem si představil, jak rázem zbohatnu a budu slavný, začal jsem se na ten úkol dokonce i trochu těšit.

Ale jakmile jsem odklopil víko, moje divoké představy o vejcích posetých drahokamy a zlatých šavlích se rázem rozplynuly. V krabici byla jen hromada gramodesek. Věděl jsem, co je to gramodeska, protože taťka vždycky říkal, že vinyl má lepší zvuk. Probral jsem se prabábinčinými deskami, ale všechno to byla nudná klasická hudba – většinou klavírní koncerty.

„Nemáme si je na čem pustit,“ namítl jsem.

I když mě tahle hudba moc nebrala, mrzelo mě, že to prabábince musím říct. Určitě si ty desky s láskou schovávala.

„Třeba by mamka mohla koupit gramofon,“ nadhodil jsem. „A dát ti ho sem.“

„Není třeba,“ opáčila prabábinka. Ale postřehl jsem, jak po deskách střelila pohledem, jen tak koutkem oka.

„Myslím, že gramofon moc nestojí. Mamka by ho mohla objednat na Amazonu. Nemusela by kvůli tomu ani nikam jezdit. Můžu s ní promluvit –“

„Nemusíš,“ odbyla mě. Hlas měla tichý, skoro šeptavý, ale pevný. „Prostě chci ticho.“

Moc jsem jí to nevěřil, ale co jsem mohl dělat? Urovnal jsem desky, aby vypadaly seřazeně, kdyby to mamka náhodou kontrolovala. Při tom jsem si na dně krabice všiml nějakých papírů a bronzového odznáčku. Byla na něm vyrytá žena v sukni po kolena, jak vrhá kouli proti kuželkám. Nahoře bylo vyraženo NEJVYŠŠÍ ŽENSKÁ LIGA a datum – 1958. Ukázal jsem ho prabábince.

„Tys hrála kuželky?“ podivil jsem se.

Neuměl jsem si představit, že by prabábinka být jen uzvedla kouli. Ale ona se na mě zaculila. „Jo.“

Pak jsem rozložil ty papíry. Byly to záznamy o zápasech s prabábinčíným jménem Naďa Johnsonová v záhlaví a se jménem jejího družstva *Machři*. V kuželkách jsem příšerný – moje koule vždycky skončí ve žlábků, ledaže ji pošlu mezi nohama jako prvnáček –, ale prabábinka minimálně v polovině případů srazila všechny kuželky už prvním hodem.

„Jsi vážně dobrá,“ uznal jsem.

„Byla jsem,“ opravila mě.

„Začala jsi hrát už jako malá?“

Tomu se zasmála a já jsem si vzpomněl, že se narodila na Ukrajině. Tam asi kuželkářskou dráhu neměli.

„Až po válce,“ dodala. „Když jsme se s Tomem přestěhovali. Do St. Paul.“

Tom byl můj pradědeček. Věděl jsem o něm jen tolik, že ve druhé světové válce bojoval v bitvě v Ardenách.

„Vyhrálas nějaký turnaj?“ zajímalo mě.

„Pár.“ Ale ze záznamových listů bylo poznat, že je jen zbytečně skromná. Kdo by to byl řekl, že prabábinka byla v podstatě profesionální kuželkářka?

„Mohla bys mi dát pár tipů,“ vyzval jsem ji. „Na každé narozeninové oslavě, která se koná v kuželně, jsem vždycky největší zoufalec. Možná bychom i mohli jít...“

Pak jsem si uvědomil, že nikam jít nemůžeme a že nikdo oslavy narozenin nepořádá, a už vůbec ne v kuželně plné virů, kde všichni strkají prsty do té samé koule a u baru se dělí o přílišně lepkavé neonově oranžové sýrové nachos.

„Chci říct někdy.“

Nemohl jsem si pomoci – vyrazil jsem ze sebe dlouhý povzdech.

„Pojď,“ vybídla mě bábinka. „Předved' se.“

Na zlomek vteřiny jsem si pomyslel, že zapomněla, co se venku děje, a chce, abych ji dopravil na bowlingovou dráhu. Ale pak mi došlo, že čeká, až jí předvedu svůj postoj přímo tady v pokoji. A tak jsem se postavil a dělal, že ve fiktivní dráze vrhám kouli. Připadal jsem si pěkně hloupě, ale prabábinka se vůbec nesmála.

„Ramena,“ řekla. „Narovnej je.“

Zkusil jsem to znovu s rameny vypnutými směrem k fiktivní dráze.

„Pokrč kolena,“ dodala.

Poradila mi ještě pár věcí, které jsem hned vyzkoušel. Nakonec ze sebe vyrazila oslavný výkřik, jako kdybych srazil všechny kuželky jedním vrhem. Bylo to na hlavu, ale stejně jsem se neubráníl smíchu.

„Můj odznáček,“ řekla a pokynula mi, ať jí ho podám.

Když jsem jí ho přinesl, třesoucíma se rukama odepnula zadní špendlík a připnula mi odznáček na mikinu.

„Šampión!“ oznámila.

„Díky, babi,“ řekl jsem a odepnul ho. „Ale je tvůj.“

„Jen si ho nech,“ trvala na svém a sevřela mi dlaň i s odznáčkem.

„Víš to jistě?“ zeptal jsem se.

Přítakala, a tak jsem si ho připnul zpátky na mikinu. „Je fakt boží, babi. Díky.“

Stačilo se odznáčku dotknout a uměl jsem si představit, jak prabábinka jedním vrhem sráží všechny kuželky, což *Machrum* zajistilo vítězství v turnaji. Musela se při tom cítit jako já, když v *Zeldě* porážím velkého démona. Až dostanu zpátky konzoli, možná bych jí to mohl ukázat.

„Udělejme ještě jednu,“ navrhl jsem.

Došel jsem ke krabicím. Teď, když jsem se dozvěděl o prabábinčiných skvělých kuželkářských schopnostech, doufal jsem, že učiním ještě nějaký další zajímavý objev – třeba že se zúčastnila olympijských her jako sprinterka nebo tak něco.

Popadl jsem krabici uprostřed, která vypadala zvlášť staře, karton už byl celý prověšený. „Co třeba tuhle?“

Ale prabábinka úplně ztuhla, jako by ji někdo začaroval.

„Jsi v pohodě?“ zeptal jsem se.

Probrala se. „Tu zahod.“

To by pro mě měla být hračka – koneckonců aspoň by bylo o jednu krabici méně. Ale přemohla mě zvědavost. Ať už uvnitř bylo cokoli, schraňovala to hodně dlouho. Tak proč ji teď vyhazovat?

„Jen se rychle mrknu,“ namítl jsem. „Třeba tam bude nějaký další odznáček.“

Rozřezal jsem pásku a rozevřel klopky krabice. Ale to, co jsem našel uvnitř, mělo do zajímavého objevu daleko. Byla to jen hromada zažloutlých papírů, složek a sešitů. Vypadalo to jako nepořádek, který na konci školního roku vždycky vyklízím ze školní skříňky. Prohrabal jsem se v něm, jestli nenajdu něco zajímavého vespod. Ale pod několika vrstvami jsem našel jediné vybledlou černobílou fotografii dvou dívek s velkýma očima, jak pózují před umělým lesním pozadím. Fotka vypadala, jako by byla pořízena před dvěma sty lety, tak ty holčičky

vypadaly staromódně s vystouplými lícními kostmi a ztuhými výrazy bez úsměvu. Stejně jsem byl rád, že jsem ji našel. Nemohl jsem pochopit, že ji prabábinka chtěla vyhodit. Nejspíš zapoměla, že ji tam má.

Odnesl jsem fotku k posteli a podržel jí ji před obličejem.

„Kdo to je?“

Prabábinka si fotku vzala a něžně obě dívky pohladila po tváři. Nic neříkala, a tak jsem se podíval na rub fotky. Všiml jsem si, že tam někdo načmáral: *Nada a Helen*.

„Jé, babi,“ řekl jsem. „To jsi ty! Kdo je Helen?“

Modrošedé oči se jí zalily slzami. Začala rychle mrkat, ale z oka jí vyklouzla slza a stékala jí po tváři. Pohled na ni mi připomněl, jak tatínkovi vhrkly slzy do očí, když jsem se neudržel a začal bulit poté, co mi oznámil, že vzal tu práci v Paříži. Podle mě je plačící dospělý o dost horší, než když se rozbřečí dítě. Nevěděl jsem, co mám říct, ale tušil jsem, že něco říct musím.

„Jsi v pohodě?“ zeptal jsem se a připadal si hloupě, protože očividně nebyla.

Prabábinka si otřela oči, ale po tvářích se jí nepřestávaly kutálet slzy. Vrazila mi fotku do ruky. „Dej to pryč.“

„Ale –“

„Hned!“

Zněla zoufale, a tak jsem fotku vrátil do krabice.

„Prosím,“ dodala. „Běž pryč.“

Stál jsem tam jako opařený. Ale zároveň jsem chtěl vědět, co s ní tak zamávalo.

„Ta fotka je z doby, kdy jsi žila na Ukrajině?“

Prabábinka ukázala na dveře. Nehodlala nic prozrazovat. Přesto se mi nechtělo odejít, ne když byla tak naštvaná. Jenže v tu chvíli se ozval můj vyzváněcí tón ze *Zeldy* – znělka ze Ztraceného lesa. Všiml jsem si předčísli +33, což znamenalo, že volá táta. Ve Francii už byla

noc, a kdybych to nevzal, šel by spát a já bych ho prošvihl. A tak jsem prabábinku poslechl a odešel.

„Ahoj, tati,“ řekl jsem a pelášil do pokojíčku.

„Mattie! Co je nového?“

Byla úleva slyšet jeho hlas, ale zároveň jsem měl pocit, jako by mi někdo stál na hrudi.

„Nic moc,“ odpověděl jsem.

Ve skutečnosti se toho jen v uplynulých šedesáti minutách stalo hodně. Ten okamžik s prabábinkou a fotkou byl vážně zvláštní. Ale bylo to tak nějak důvěrné a nepřišlo mi správné hned to někomu vyslepičit.

„Zdroje tvrdí, žeš našel můj luk a šípy,“ pokračoval táta.

Jako „zdroje“ táta označoval mamku. Myslel si, že je to strašně vtípné, když je ten novinář a tak. Většinou mi to tak připadalo, ale nehodlal jsem poslouchat další kázání, zvláště když mi prabábinka připadala mnohem neklidnější teď, než když jsem ji zasáhl šípem.

„Máma mi zabavila konzoli,“ postěžoval jsem si. „A musím pomáhat babi s tříděním věcí.“

„To mi připadá jako férový trest pro rošťáckého ostrostřelce.“

Zase se snažil být vtípný, jenže já jsem neměl náladu. Vylezl jsem si na horní palandu dvoupatrové postele a plácl sebou na záda.

„Konzole?! Vážně, tati! Je tu děsná nuda. Doma to stojí za prd.“

„To mě mrzí, Mattie. Víím, že to máš těžké, když trčíš doma, nemůžeš se vídat s kamarády ani chodit do školy.“

Nebo se vidět s tebou, pomyslel jsem si. Ale nechtěl jsem to říkat nahlas. Báł jsem se, že se mi zadrhne hlas jako prabábince. Zničehonic mi začalo vrtat hlavou, jestli Helen, ať už to byl kdokoli, prabábinku taky neopustila.

„Máš hodně práce?“ zeptal jsem se.

Potřeboval jsem změnit téma. Taťka naštěstí o své práci vždycky mluví s nadšením.

„Jsem v jednom kole. Včera jsem se byl podívat na jednom z nejvytíženějších covidových oddělení ve městě. Bylo to naprosto zdrcující...“

Rozpovídal se o přepracovaných lékařích a o pacientech, kteří zaplňují chodby do posledního místa. Navzdory té hrůze mluvil, jako by byl pyšný na to, že je v první linii.

„Je to bezpečné?“ přerušil jsem ho a hned jsem si uvědomil, že mluvím jako máma.

„Naprosto. Musel jsem na sobě mít všechny ochranné prostředky – připadal jsem si jako ve skafandru.“

Snažil jsem se tím utěšovat.

„Poslyš, Mattie, tak mě napadlo,“ pokračoval taťka. „S tou pandemií zažíváme historické okamžiky. Víš, jednou se tě na to budou ptát vnoučata. Nenapadlo tě, že by sis psal deník?“

„Ani ne.“

Typický taťka: ke všemu přistupoval jako k novinové zprávě. Já jsem novinářem být nechtěl. Chtěl jsem jen na celou tuhle šlamastyku jednou provždy zapomenout.

„Pořád platí, že pojedeme na dovču do Alp, že jo?“ chtěl jsem se ujistit.

Než taťka odletěl, koupil mi na červenec letenku do Paříže. Po prohlídce města jsme chtěli čtrnáct dní chodit v Alpách na túry.

„Jasně,“ odpověděl. „Už jsem si nahlásil dovolenou. Ale mezitím mi udělej laskavost. Zkus si ještě promyslet ten nápad s deníkem. Vlastně se ti jeden chystám poslat. Hezký kousek od Moleskine. Ta značka se specializuje na diáře, které v Paříži používali slavní spisovatelé. Můžeš si zapisovat všechno, co se děje a jak se cítíš.“

Měl jsem pocit, že taťka zapomíná, jak psaní nesnáším, zvláště když mám popisovat svoje pocity. Ale neřekl jsem mu to.

5

MATTHEW

Leonia, New Jersey, USA

2020

Když jsem následující den vešel do prabábinčina pokoje, nevrhl jsem se hned na krabice. Místo toho jsem zapnul bezdrátový reproduktor Sonos a zkoušel v telefonu vyhledat jednoho ze skladatelů z její sbírky desek. Měl bláznivé ruské jméno a trvalo mi věčnost, než jsem ho napsal aspoň zpoła správně, ale nakonec jsem našel jeho klavírní koncerty. Netušil jsem, který vybrat, a tak jsem zvolil Klavírní koncert číslo jedna a stiskl tlačítko PŘEHRÁT.

Prabábinka mě celou dobu koutkem oka pozorovala. Sklesle ležela v posteli. Chomáčky žlutobílých vlasů jí odstávaly do všech stran.

Pokoj vyplnil zvuk lesních rohů následovaný tóny houslí, po nichž přišly hlasité, zvučné klavírní akordy. Hudba byla velmi dramatická, zněla skoro našťavaně a po tom jsem rozhodně netoužil. Málem jsem to zastavil, když jsem si všiml, že prabábinka má pevně zavřené oči a sepjaté ruce, jako by poslouchala celým tělem. V tu chvíli začala hudba sílit a vzápětí slábnout a já jsem uslyšel vysoký, chraplavý zvuk. Chvilku mi trvalo, než jsem si uvědomil, že ho vydává prabábinka. Pobrukovala si spolu s hudbou.

Poslechli jsme si celou skladbu. Trvala docela dlouho – víc než půl hodiny. Mně se moc nelíbila, ale bylo vidět, že prabábince ano. Bavilo

mě ji pozorovat. Dostala se do opravdového transu tak jako já, když hraju *Zeldu*. Nepřestávala si pobrukovat, oči pevně zavřené. Teprve když bláznivá série klavírních stupnic skončila a dozněly poslední tóny houslí, otevřela oči a rozpojila ruce. Znovu měla v očích slzy. Ale tentokrát se dívala na mě, pohled neodvracela.

„Prosím, babi,“ řekl jsem tiše. „Pověz mi o té fotce.“

Popotáhla nosem. Jeho špičku měla mokrou, a tak jsem z krabice, kterou jí mamka nechala u postele, vytáhl papírový kapesník. Podával jsem jí ho v natažené ruce a ona mě za ni chytila. Pevně mě držela, jako by se bála.

„Byly jsme... celkem... tři,“ vyhrkla.

Nejprve jsem si myslel, že jsem jí špatně rozuměl. Na fotce byly jen dvě dívky.

„Jak to myslíš?“ zeptal jsem se.

„Tři dívky,“ dodala. „Naďa.“

„Jasně. To jsi ty.“

Netrpělivě mávla rukou, jako by to nestálo za řeč.

„Helen.“

„Ta druhá dívka na fotce.“

„Jo.“

Čekal jsem, že mi řekne jméno té třetí holky, ale zadívala se do prázdna.

„Kdo byla ta třetí?“ zeptal jsem se nakonec.

Žádná odpověď.

„Babi?“

Ale odmlčela se jako mobil, když se mu vybijí baterie, celá obrazovka uprostřed psaní zprávy zčerná a neprobudí ji ani sebeusilovnější mačkání zapínacího tlačítka.

Hlavou mi vrtalo, jestli bych mohl najít odpověď v krabici s papíry a zápisníky. Předtím jsem se ani neobtěžoval na ně podívat. Přidřep jsem ke krabici, rozevřel klopky a nakoukl dovnitř. Některá lejstra byla

psaná na stroji, jiná rukou. Některá byla v angličtině. Další v jiném jazyce jiným písmem, tipoval jsem ukrajinštinu nebo ruštinu, ale někdo je přeložil i do angličtiny. Sáhл jsem do krabice, že jich pár vytáhnu, ale v tu chvíli se prabábinka prudce probrala.

„Ne,“ zarazila mě. „Zavři to!“

Dívala se přímo na mě.

„Promiň, babi,“ řekl jsem. „Jen jsem chtěl vědět, kdo je ta třetí dívka.“

„Zapomeň na to,“ dodala. „Žádná další nebyla.“

Pak se zhroutila na polštář a odvrátila se. Věděl jsem, že lže, ale co jsem mohl dělat? Zavřel jsem klopý krabice, i když jsem umíral touhou se těmi papíry probrat. Zeptal jsem se prabábinky, jestli si chce ještě poslechnout nějakou hudbu, ale zavrtěla hlavou. Pokusil jsem se ji přesvědčit, abychom prošli ještě jednu krabici, ale ani o to neměla zájem.

Když jsem to s prabábinkou vzdal, máma byla v ložnici a právě měla pracovní hovor, ale musela mě slyšet, protože zavolala: „Přišel ti balíček, Matthewe. Je na stole v kuchyni.“

Krátce se mě zmocnilo vzrušení. I když jsem nesměl otevírat balíky sám pro případ, že by byly pokryté koronavirem, a protože jsem si nemyl ruce tak důkladně jako ona, zásilky se staly ubohým vrcholem mého dne. Ale pak jsem uviděl, co vybalila: honosně vypadající červený diář s gumičkou. Na lístku z Amazonu byl vzkaz od táty: *Piš o tom, co tě štve. Líbá táta.*

Zastěnal jsem. Moc vtipné. Sebral jsem ze stolu tužku, otevřel první stránku a načmáral: *Co se stalo prabábince?*

To mě zajímalo. Ne všechno mě štválo.

Kdo je ta třetí dívka? připsal jsem.

Otázku jsem třikrát podtrhl.

A pak jsem připsal: *Jak mám přimět prabábinku, aby mi řekla víc?*

MATTHEW

Leonía, New Jersey, USA
2020

Když jsem druhý den ráno přišel k prabábince do pokoje, dívala se na zprávy. Měl jsem hroznou chuť televizi vypnout – už tak bylo hrozné sedět u všech těch zpráv o umírajících lidech a pohřebních ústavech plných těl každý večer s mamkou –, ale místo toho jsem si přitáhl židli a posadil se, napůl jsem sledoval televizi a napůl prabábinku. Na rozdíl od mamky si každé dvě vteřiny nepovzddechla ani se tajně nevysmrkala po nějaké zvlášť smutné zprávě. Jen se dívala, jako by na tom, že to jde se světem od desíti k pěti, nebylo nic překvapivého.

„Dneska krabice třídít nemusíme,“ řekl jsem, když zprávy konečně vystřídaly reklamy. „Stejně nemám náladu.“

Myslím, že tohle prabábinka nečekala, protože se přestala chovat, jako bych tam nebyl, a podívala se na mě. „Jsi v pořádku?“

„Jo,“ opáčil jsem automaticky. Ale pak jsem si uvědomil, že tohle je šance, jak jí ukázat – jak mi poradil taťka –, že jsem taky jen člověk a mám srdce. „Ne.“

Prabábinka vypnula televizi. S reklamami v pozadí se mi mluvilo líp. Teď bylo příliš velké ticho. Nezeptala se mě, co se děje, ale z jejího upřeného pohledu jasně vyplývalo, že čeká, až něco dodám.

„Stýská se mi po kámoších,“ řekl jsem. „Po chození ven. Dokonce i po škole.“

„Po tatínkovi,“ dodala.

Člověk nemusí být zrovna Sherlock Holmes, aby mu to došlo, ale stejně mě to překvapilo. Byla úleva nemuset nic říkat, jen přikývnout.

„Mně se po tom mém taky stýská,“ pokračovala.

„Musel zemřít už dávno,“ řekl jsem a okamžitě jsem se cítil hloupě, protože nikomu se přece nepřestane stýskat po rodičích jen proto, že je starý. Ale prabábinka se neurazila.

„Hodně dávno,“ souhlasila.

„Kolik ti bylo?“ zeptal jsem se.

Zaváhala. „Míň než tobě. Ale ne o moc.“

Představil jsem si, jak taťka leží na covidové jednotce francouzské nemocnice, připojený k ventilátoru. Do očí mi vhrkly slzy, ale nechtěl jsem náš rozhovor ukončit, zrovna když se konečně rozpovídala, a tak jsem předstíral, že mi něco spadlo do oka.

„Co se mu stalo?“ zeptal jsem se.

Ale prabábinka neodpověděla. Vrtalo mi hlavou, jestli třeba nezemřel během nějaké strašlivé epidemie a ona mě nechce děsit. „Stejně stará jako ty, na té fotce,“ pronesla.

Chvilku mi trvalo, než jsem to pochopil. „Na té fotce je ti tolik co mně?“

„Ano.“

„Prima,“ opáčil jsem, ale ještě nadšenější jsem byl z toho, že o té fotce sama začala mluvit. „Můžu se na ni znovu podívat?“

Čekal jsem, že řekne ne, ale ukázala na staříčkou krabici. „Podej ji.“

Pořád jsem se bál, že si to rozmyslí, a tak jsem o zlomkrk vyrazil ke krabici a fotografii vytáhl. Když jsem se na ni znovu podíval, zasáhl mě smutek v očích prabábinčina dětského já.

„Tvůj tatínek už byl mrtvý, když ses fotila?“ zajímalo mě.

Přítakala.

Ta druhá dívka, Helen, ji ochranářsky držela za ruku.

„Kdo to byl?“ zeptal jsem se.

Prabábinka se posunula na opačný konec postele. Byla dost drobná – byl jsem vyšší než ona –, takže zbývalo hodně místa. Myslel jsem, že chce, abych se posadil vedle ní, ale ukázala na krabici.

„Vyndej všechno,“ pobídla mě.

Zaplavila mě vlna vzrušení. Prabábinka se mi konečně chystá říct víc. Přitáhl jsem krabici, posbíral všechny sešity a papíry a vyskládal je vedle ní. Pomalu je roztřídila do hromádek. Když byla hotová, pojmenovala je.

„Deníky,“ řekla a ukázala na zápisníky.

„Dopisy,“ pokračovala s prstem namířeným na kupičku obálek.

„Příběhy,“ jmenovala dál a poklepala na tlustou složku.

„Články,“ dodala a píchla prstem do další složky.

„Úřední dokumenty,“ uzavřela a bouchla dlaní na hromádku tištěných dokumentů.

„Jasně, rozumím,“ přikývl jsem.

Natáhl jsem se pro jeden ze zápisníků, ale prabábinka mě zastavila rychleji, než bych si uměl představit. Vztyčila pokroucený prst a zarazila mě.

„Vybírám já.“

Chtěla mi ukázat, co si mám přečíst a v jakém pořadí. To mi připadalo v pořádku. Rukou obkroužila všechny věci.

„Můj příběh. Helenin příběh.“

Něco mi ale pořad nedávalo smysl.

„Co ta třetí dívka?“

Prabábinka sebou cukla. „Počkej,“ řekla.

Nechtěl jsem na ni tlačit – i to patřilo k pravidlům. Zajímalo by mě, zda existují nějaká další.

„Zná ten příběh mamka?“ chtěl jsem vědět.

Zavrtěla hlavou a přiložila si ukazováček ke rtům.

„Je to tajemství?“

Prabábinka přikývla a ztišila hlas do šepotu. „Strašné tajemství. Změnilo mi život.“

I když v jejím pokoji bylo jako v sauně, přeběhl mi mráz po zádech. Bylo zjevné, že ať už se s tou třetí dívkou stalo cokoliv, bylo to tak děsivé, že to prabábinku dokáže rozrušit i po stu letech.

„Dokážu udržet tajemství,“ ujistil jsem ji. „Slibuju. Stejně to nemám komu říct.“

Nechtěl jsem se litovat. Litovat bych měl spíš prabábinku, že to strašné tajemství, které jí změnilo život, drží v sobě. Ale ona se natáhla a pohladila mě po ruce.

„Smutno,“ řekla.

Ucítil jsem knedlík v krku a snažil se ho polknout. „Jo.“

Prabábinka mě ale nenutila o tom mluvit. Jen si vzdychla. „Ta třetí byla Mila.“

HELEN

Brooklyn, New York, USA
1932

Ležela jsem v posteli se zhasnutým světlem a doufala, že si maminka bude myslet, že už spím. I když bylo teprve čtvrt na osm. „Seriál *Buck Rogers* vám přináší Kellog's!“ zaburácel skrz dveře pokoje hlas z rádia. Mamince se podařilo nevylekat Petera; s chutí se pustil do karamelk značky Mary Jane, které mu přinesla moje kmotra Mary (byla to její oblíbená značka, protože se v angličtině jmenovaly stejně jako ona), a poslechl si jeden díl rozhlasového seriálu navíc. Nechápal vážnost situace. Ale já ano. Lékaři si nebyli jistí, jestli se tatínek dožije rána. Poslali maminku domů a slíbili, že kdyby bylo něco nového, zavolají doktoru Polonskému, který bydlel pár bloků od nás a měl telefon. Celé odpoledne nám přátelé a sousedi nosili hrnce s polévkou, ale ty lahodné vůně, které se ve vzduchu vznášely, působily naprosto nepatřičně. Chut' k jídlu měl jedině Peter.

Stiskla jsem v ruce křížek, až se mi zaryl do dlaně. *Prosím tě, Bože, modlila jsem se, ať se tatínek uzdraví. Už se s ním nikdy nebudu hádat. Sním všechno, co dostanu. Budu nosit tento křížek a do konce svého života ho nesundám.*

Ten křížek mi dal tatínek k desátým narozeninám, ale nenosila jsem ho s výjimkou několika zvláštních příležitostí, třeba Velikonoc. Řekla

jsem mu, že se bojím, abych ho neztratila, a podle všeho to s maminkou chápali – přece jen byl z ryzího zlata a tatínek musel šetřit, aby ho mohl koupit. Pravdou však bylo, že jsem ho nosit nechtěla, protože byl jiný než křížky, které nosila většina dětí ve škole – měl dvě břevna navíc. Nechtělo se mi vysvětlovat, že je to pravoslavný křížek. Ve škole jsme každý rok museli do formuláře uvádět, jaké jsme víry; na výběr byla protestantská, katolická a židovská. Nikdy jsem nevěděla, co mám zaškrtnout. Východní pravoslavná církev tam uvedená nebyla. Většina Američanů netušila, že je to samostatná odnož křesťanství. Jako by nestačilo, že jsme měli jiný kalendář a slavili Vánoce 7. ledna místo 25. prosince jako všichni ostatní.

Teď jsem však svírala v dlani všechna tři břevna křížku a modlila se. Modlila jsem se tak usilovně, že jsem si ani nevšimla, že v rádiu skončil *Buck Rogers*, otevřely se dveře a do pokojíčku přitápnal Peter. Pevně jsem zavřela oči a zpomalila dech, předstírala jsem, že spím.

„Převlékni se do pyžama,“ pošeptala mu maminka rusky.

„Kdy se tatínek vrátí?“ zeptal se Peter a hlučně otevřel zásuvku.

„Ššt,“ tišila ho maminka. „Brzy.“

„Bude tatínkovi zítra líp?“ chtěl vědět Peter.

„To doufám, broučku.“

Slyšela jsem šustění, jak Peter zápolil s oblečením. Pak se ozvalo vrznutí, s nímž vlezl do postele, a ještě jedno hlubší, které naznačovalo, že si k němu přisedla maminka.

„Stýská se mi po něm,“ špitl Peter.

Maminka popotáhla nosem. Zadržovala pláč. „Taky se mu po tobě stýská.“

Ozvalo se tiché mlasknutí, když ho políbila.

„Já vím,“ hlesl ospale Peter.

Byl to hodný chlapec. Zasloužil si být milován. Ne jako já. Než jsem ho dokázala potlačit, unkl mi vzlyk.

„Helen,“ zeptal se Peter anglicky. „Je ti něco?“

„Je v pořádku,“ odvětila maminka a ušetřila mě odpovědi. „Lenačko, běž do kuchyně. Ohřeju ti trochu mléka.“

Vyklouzla jsem z postele, křížek stále sevřený v dlani, a odvrátila se, aby Peter neviděl moji usazenou tvář. O pár minut později do kuchyně přišla maminka. Nic neřekla, jen nalila mléko do hrnce a zapálila sporák. Nebyla tlustá, jen širší v bocích a ramenou, a bylo mi útěchou, kolik zabírá prostoru.

„Tumáš, Lenačko,“ řekla o chvílku později a postavila přede mě hrnek s kouřícím mlékem. „Napij se, broučku.“

Ale po těch něžných slovech jsem se cítila ještě hůř. Po tvářích mi stékaly slzy.

Maminka mi podala kapesník, na který sama vyšíla růže.

„Je silný, Lenačko. Bůh na něj dohlíží...“

Kousla jsem se do rtu a pevně zavřela oči, snažila jsem se ten vodopád slz zastavit.

„Já jsem se –“ Zlomil se mi hlas. „Nerozloučila.“

Maminka mě pohladila po sevřené dlani, ve které jsem stále držela křížek. „Jak jsi to mohla vědět? Jak to mohl kdokoliv –“

„Ne...“ zakňourala jsem. „Dnes ráno, než odešel. On umře a já jsem se s ním nerozloučila!“

Zhroutil jsem se na stůl, málem jsem čelem vrazila do hrnku s mlékem. Zavřela jsem oči a toužila zmizet ve tmě, která panuje pod víčky. Ale maminka už stála za mnou, objala mě a tiše mi špitala do ucha.

„Lenačko. On ví, že ho máš ráda.“

Prudce jsem se napřímila.

„Ne, neví!“

Teď už jsem vzlykala nahlas.

„Ššt,“ chlácholila mě maminka. „Vzbudíš Péťu.“

Přitiskla jsem si ruku na ústa. Zdálo se, že všechno, co dělám, druhým jen ubližuje.

Přitáhla si židli vedle mě, hladila mě po vlasech.

„Jsi na sebe moc přísná.“

Nadechla jsem se a osušila oči jejím mokrým kapesníkem.

„Jen chtěl, abych snědla zelný závitek. A já jsem nechtěla. Kvůli mně tam seděl. Byl unavený –“

Tváře mi hořely, ale musela jsem se ke všemu přiznat.

„Ve škole jsem pak vyhodila sendvič s kaviárem, protože Irene si z něj utahovala. Řekla, že je nechutný. A tak jsem ho vyhodila do koše.“ Spolkla jsem vzlyk. „A pak jsi přišla a řekla, že tatínek měl in... Já jsem ho zabila!“

Ramena se mi natřásala, zatímco jsem se snažila zarazit nový příval pláče.

Mamince hrál na rtech úsměv. „Tím, že jsi vyhodila sendvič s kaviárem? Ano, je to velká škoda, ale za celý svůj život jsem neslyšela o nikom, kdo by zemřel poté, co jeho milovaná dcera odmítla něco sníst nebo vyhodila do koše sendvič.“

V mamčině podání to sice vyznělo legračně, ale já jsem se z toho odmítala tak snadno vyzout.

„Nazlobila jsem ho a jeho zlost způsobila, že se mu srdce –“

„Rozesmutnila jsi ho,“ opravila mě maminka. „Ale smutný už byl předtím. Víš, proč tatínkovi na jídle tolik záleží?“

„Kvůli krizi. Protože ne všichni ho mají.“

„Jen tím to není,“ opravila mě. „Nedávno dostal dopis od bratrovy rodiny na Ukrajině. Psali, že hladovějí, že nemají co jíst.“

Překvapilo mě to tak, že jsem přestala brečet.

„Myslela jsem, že tatínkův bratr před pár lety zemřel.“

„Ano. Ale jeho manželka a děti jsou pořád naživu a žijí na vesnici. Snažně tvého otce prosili, aby jim poslal peníze na jídlo. Peníze poslal, ale není si jistý, že je dostali. Napsal jim, aby to zjistil, ale v Rusku je cenzura, a tak neví, jestli se k nim ten dopis dostal.“

Představila jsem si tatínka, jak sedí naproti mně u stolu. Díval se na mě, ale co když měl před očima bratrovu rodinu – mou tetu, bratrance

a sestřenice? Jak sobecká jsem mu musela připadat, když jsem odmítala sníst mamčin zelný závitek, zatímco jeho vlastní rodina trpí hladu.

„Proč mi o tom neřekl?“

Maminka pokrčila rameny. „Chtěl tě chránit. Jsi ještě dítě.“

Už už jsem se chystala něco namítnout – bylo mi skoro třináct! –, ale moje chování z předešlého večera mi teď připadalo strašně dětinské. Už teď jsem si připadala mnohem starší než ten den ráno. „Nemůžeme jim pomoci?“

Maminka si ztěžka vzdychla. „Kolik toho pro ně můžeme na takovou dálku udělat? Tatínek už to zkusil. A teď... máme svoje vlastní problémy.“

„Cítím se stokrát hůř!“

Maminka mi znovu zakryla ruku dlaní a pohlédla mi do očí.

„Ty a tvůj bratr jste to hlavní, co tatínka drží nad vodou. Na to nikdy nezapomeň. To, že se stará, abyste měli jídlo a bezpečí a budoucnost tady v Americe, je největší radost jeho života.“

Přikývla jsem, příliš zmožená, než abych ještě něco řekla.

Maminka si otřela oči a podala mi hrnek.

„Vypij si mléko, Lenačko. Pak se za tatínka pomodli a běž spát. Jeho osud je v Božích rukou.“

Vypila jsem teplé mléko a vlepila mamince pusku na tvář. Pevně mě k sobě přitiskla. „Dobrou noc, Lenačko.“

Tiše jsem se vrátila do pokojíčku, byla jsem vyčerpaná, ale stejně jsem nemohla usnout. Představovala jsem si, že se tatínek cítil stejně, když vysedával dlouho do noci, myslel na svoje hladovějící příbuzné na Ukrajině a doufal, že jim ta troška peněz, kterou poslal, pomůže. Nejspíš se cítil stejně bezmocný, že je nemůže zachránit, jako jsem se cítila teď bezmocná já, že nemůžu zachránit jeho. Vrtalo mi hlavou, jestli pro něho bylo taky těžké polknout mámin zelný závitek – ne proto, že by neměl hlad nebo ji neměl rád, ale protože s každým soustem zažíval větší pocit viny.

Tatínkovi jsem pomoci nemohla, ale možná existoval způsob, jak bych se mohla pokusit pomoci místo něj jeho rodině. Veškerou korespondenci měl uloženou vedle účetní knihy a účtů v zásuvce stolu v sekretáři. Poprvé v životě jsem byla vděčná za hodiny ruštiny, na které jsem musela dvakrát týdně chodit. Uměla jsem přečíst azbuku, takže jsem dokázala najít tetinu adresu. I když peníze jsem jí poslat nemohla. Sotva jsem nějaké měla – jen niklák pro případ nouze na autobus a osm centů, které jsem si šetřila na sladkosti. Musela bych jim poslat něco jiného.

Muselo by to být něco cenného, co by mohli směnit za jídlo.

Hned jsem věděla, co pošlu! Svírala jsem to v dlani. Křížek od tatínka. Jenže kdybych ho vložila do obálky s dopisem, sovětské cenzory by ho pravděpodobně našli a zabavili. Sovětská vláda byla proti náboženství. Musela jsem ho ukrýt, ale jak?

Kroutila jsem lem noční košile a usilovně přemýšlela, než mi moje prsty daly odpověď. Maminka noční košili ušila pro vyšší dívku, což znamenalo, že až vyrostu, povolí mi lem. Mohla bych ho rozpárat, křížek do něj schovat a lem zase zašít. Pošlu jim noční košili jako dárek. „Zkontrolujte kvůli velikosti lem,“ napíšu tetě. Na tom nebude nic podezřelého. Rozhodla jsem se, že o tom mamince neřeknu – už tak měla starostí víc než dost a bála jsem se, že by s tím nesouhlasila. Budu si muset vymyslet nějakou výmluvu, až si všimne, že mi chybí noční košile, ale nějaký čas bude mít jiné starosti.

Byla úleva vědět, že přece jen můžu tatínkovi nějak pomoci.

MILA

Kyjev, Ukrajina, SSSR

1933

Proč jsem šla to březnové ráno otevřít?

Měla se stavit Káťa Gavrilloková. Založily jsme spolu klub nazvaný „Výbor osiřelých dcer komunistické strany“. Ona byla generální tajemnicí, protože jí maminka zemřela teprve nedávno, a já jsem byla první tajemnicí strany, a někdy jsme postavily do řady sošky aktivistek, které jsem posbírala v Lomonosovově porcelánce, a udělaly z nich členky výboru. Pak jsme pořizovaly zápis a hlasovaly o přijetí usnesení jako „15. květen je národním svátkem osiřelých dcer“ nebo „Osiřelé dcery by měly dostávat dortík navíc“. Nebo jsme sepsaly dopis, v němž jsme nabídly čestné členství Světlaně Stalinové, sedmileté dceři tatička Stalina, již v listopadu zemřela matka. Pak Káťa mluvila o svojí mamince, jak se jí stýská po její vůni a jak jí mrzí, že se její otec po matčině smrti zbavil veškerého jejího oblečení.

Myslela jsem, že za dveřmi stojí Káťa. Tím jsem se hájila. Netušila jsem, že má zpoždění.

Daša vařila – v neděli vždycky připravovala *vareniky* a v celém domě už to krásně vonělo smaženou cibulkou. Někdy mě nechala smíchat cibuli s uvařenými brambory a směs zabalit do půlměsíce z těsta. Ale nikdy mi nedovolila je vyhazovat do vařící vody nebo je vyndávat

naběračkou, když vyplávaly na hladinu. „Příliš nebezpečné,“ říkala a podala mi lžici na studenou, bezpečnou kysanou smetanu. (Co na tom, že jsem v Artěku, pionýrském táboře, na kterém jsem byla loni v létě, pomáhala vařit a servírovat horká jídla.)

„To je Káta!“ vykřikla jsem, a protože Dašu nemohlo nic jiného napadnout a protože cibulka začínala zlátnout a mohla by se připálit, kdyby odběhla, nechala mě seběhnout po schodech a otevřít vchodové dveře.

„Ahoj, Ká-“ spustila jsem.

Ale jméno jsem nedořekla a v hrůze jsem zůstala civět na dítě stojící na jejím místě. Ze zapadlých očních důlků hleděly bledé oči a natahovala se ke mně ruka vyhublá na kost.

„Lomačenková?“ zaskřehotalo stvoření.

Instinktivně jsem ucouvla, když jsem poznala, že je to dívka. Byla menší než já a měla znepokojivě neúměrné tělesné proporce – v pase byla kulatá, ale nohy i ruce měla hubené jako tyčky a hlavu velkou. Propadlé tváře jí pokrývalo nezdravé bílé chmýří. Na vyhublých nohách jí plandaly punčocháče a chodidla měla obalená onucemi.

„Co chceš?“ zeptala jsem se.

„Jsem Lomačenková,“ odpověděla.

To nedávalo vůbec žádný smysl. Já jsem se jmenovala Lomačenková. A přesto na ní bylo cosi povědomého, díky čemuž její drmolání vynívalo ještě znepokojivěji. Zjevně patřila ke kulackým dětem. Nejspíš si uvědomili, že plán nakazit tatínka a mě tyfem selhal, tak poslali tuhle holku, aby nás nakazila osobně.

Neduživě se na mě usmála a udělala krok vpřed. Vzpamatovala jsem se právě včas a zabouchla jí dveře před nosem.

Daša přiběhla do vestibulu, utírala si ruce do zástěry. „Milo, co se děje?“

Stála jsem tam a ukazovala na dveře.

Daša kolem mě proběhla a otevřela. Nemohla jsem si pomoci a dívku jsem hledala, ale nebyla tam. Zalila mě vlna úlevy. Možná se mi to jen zdálo. Pak jsem uslyšela posmrkávání a podívala se dolů. Ležela zhroucená na hromádce.

Daša vytřeštila oči.

„Můj bože,“ zamumlala.

Tatínek by se rozčílil, kdyby slyšel, že povídá náboženské nesmysly – stát náboženství zakázal, protože carové ho podle tatínka využívali k tomu, aby obalamutili lid a manipulovali s ním –, ale já jsem jí její reakci nevyčítala.

Dívka nás uviděla a ztěžka se vystrachala na nohy. „Jsem Naďa Mykolajivna Lomačenková,“ řekla a pečlivě každé slovo vyslovila, jako by se chtěla ujistit, že jí rozumíme.

„Kdo?“ nechápala Daša.

„Naďa Lomačenková,“ zopakovala dívka. „Bydlí tady Lev Stepanovič Lomačenko?“

Daša přikývla.

„To je můj strýc.“

Vyměnily jsme si s Dašou nechápavý pohled. To vůbec nedávalo smysl. Tatínek se nikdy nezmnínil o tom, že by měl nějaké bratry nebo sestry; kromě toho byl sirotek, žádné příbuzné neměl. Čekala jsem, že Daša tu holku pošle pryč. Ale jen se otočila a zavolala.

„Lve Stepanoviči?!“

Tatínek byl nahoře v pracovně. Možná nás neslyšel nebo se rozhodl neodpovědět. Od Nového roku měl plné ruce práce se stranickými záležitostmi. Ukrajinskou komunistickou stranu infiltroval rekordní počet nepřátel a Moskva měla obavy. Často se zavíral do pracovny a zůstával vzhůru dlouho do noci, pročítal zprávy OGPU nebo tajné policie. Všechna ta práce mu nedělala dobře – byl popudlivý a utrhoval se na Dašu a dokonce i na mě. Neměly jsme ho vyrušovat.

„Přiveď tatínka,“ řekla mi Daša.

Vyřítla jsem se po schodech nahoru a vpadla do jeho pracovny.

Tatínek zvedl hlavu od stolu, obočí se mu nelibě stáhla k sobě.

„Milačko, nemáš mě –“

„Dole je nějaká holka! Tvrdí, že jsi její strýc!“

Tatínek znehybněl jako jedna z mých porcelánových sošek. Vrtalo mi hlavou, jestli mě vůbec slyšel.

„Ta holka říká, že je naše příbuzná – vypadá napůl mrtvá,“ dodala jsem.

Sotva jsem tu větu dořekla, zahodil pero a rázným krokem vyšel z pokoje, obličej zkřivený vzteky. Jen tak tak jsem mu stačila, zatímco dusal dolů ze schodů. Dívka už stála v naší vstupní hale – Daša ji musela pustit dovnitř.

„Jak se opovažuješ!“ zařval tatínek a vztekle na tu dívku ukazoval prstem. Byla tak drobná, až se zdálo, že ji to mocné gesto srazí k zemi. Zavravorala dozadu.

„Prosím, Lve Stěpanoviči!“ vykřikla. „Jsem dcera vašeho mrtvého bratra Mykoly! Jsem poslední, kdo zůstal naživu!“

„Nemám bratra!“ zahřímal tatínek, rudý v obličejí, až mu od úst odlétaly sliny.

Obrátil se k Daše. „Kdo je ten špinavý kulak? Proč jsi ji pustila dovnitř?“

„Ona ř-ře–“ zakoktala se Daša.

„Lže!“ odbyl ji. „Vyhod' ji!“

Nečekal, až se Daša rozhoupe – sám se k té dívce vrhl, až strachy vyjekla.

Až do té chvíle jsem byla příliš zmatená, než abych něco udělala. Ale teď jsem se vmáčkla mezi něho a Nađu, která se za mnou s kňouráním choulila.

„Tatínku,“ vyhrkla jsem. „Nemůžeme jí aspoň dát něco k jídlu? Podívej se na ni!“

To Nadě nejspíš dodalo odvalu, protože za mnou pípla: „Prosím! Nemám kam jít. Přijela jsem až z Bile Cerkvy –“

Tatínek se na ni podíval, jako kdyby ji uviděl poprvé, pak stočil pohled ke mně.

„Přines jí kus chleba,“ zamumlal k Daše. Když zmizela v kuchyni, otočil se k Nadě a ukázal na dveře. „Pak odsud vypadneš! A vyřiď svým kulackým rodičům, ať přestanou šířit lži.“

Teď už nekřičel, spíš si mumlal pod nos. Přesto když vyštěkl: „Milo, nahoru!“, neodvažovala jsem se protestovat. To už se Daša vynořila z kuchyně s balíčkem v ruce. Podle tvaru a váhy v něm bylo víc než kousek chleba. Tatínek k ní byl otočený zády, takže to neviděl, ale mně to neuniklo. Daša podala balíček Nadě, která tiše plakala.

„Tatínku,“ řekla jsem, když jsem ho dohonila na podestě. „I kdyby lhala –“

Ale než jsem stačila svou prosbu dokončit, prudce se ke mně otočil. „Ovšemže lže! Žádnou rodinu nemám. Jak můžeš být tak naivní?“

„Já nejsem naivní,“ ohradila jsem se. „Ale ona trpí hladu – jen se na ni podívej! V tom přece nelže!“

„O důvod víc mít se na pozoru,“ sykl. „Zoufalý nepřítel je nebezpečný.“

„Víš jistě, že ona je nepřítel –?“

Tatínek se ke mně sklonil, jeho dech mě pátil v obličejí. „Kam se poděla tvoje obezřetnost? Každý může být nepřítel!“

Dveře od bytu se zabouchly. Naďa byla pryč.

Vytrčila jsem bradu. „I ty?“

Ruka mu vylétla do vzduchu a já jsem vytřeštila oči. V životě mě neuhodil. Dokonce i Daša se po mně ohnala jedině v záchvatu zoufalství, ale tatínek nikdy. Hřbet jeho ruky se zastavil pár centimetrů od mojí tváře, trásl se.

Pak se stala ta nejpodivnější věc na světě. Oči se mu zalily slzami. Jako kdybych dala facku já *jemu*.

„Tatínku?“ zeptala jsem se něžně.

Ale odmítal se na mě podívat.

„Běž do svého pokoje.“

Odšourala jsem se do pokoje a snažila jsem se nějak utěšit. Díky Daše měla Naďa aspoň něco k jídlu. A tatínek má nejspíš pravdu – že ji k tomu navedli rodiče. Namlouvala jsem si, že je to pravda, jen abych si ji nemusela představovat zoufalou a osamělou.

O deset minut později konečně přišla Káťa. O Nadě jsem jí neřekla. Místo toho jsme si hrály na Výbor osiřelých dcer komunistické strany. Jako vždycky jsem Kátu nechala, aby řídila zasedání, ale poslouchala jsem jen na půl ucha. Odhlasovaly jsme si usnesení o tom, že by „Osiřelé dcery měly mít dovoleno zůstat vzhůru o třicet minut déle“, a pak Káťa vyprávěla, jak jí matka vždycky dovolila sedět v ložnici, zatímco jí pročesávala a zaplétala vlasy. Kdežto otec ji teď skoro nepustí k sobě do pokoje.

„Věříš mu?“ zeptala jsem se.

Káťa se na mě zvláště podívala, i když jsem si nebyla jistá, jestli to bylo tím, že jsem vystoupila z role první tajemnice strany Lomačenkové, nebo proto, že šlo o příliš osobní otázku.

„Jistěže ano,“ odpověděla. „Je to můj otec. Ty tomu svému nevěříš?“

„Naprosto.“

Odpověděla jsem instinktivně. Ale nepříjemně stažený žaludek ve mně probouzel zvědavost. Představovala jsem si, jak se Naďa plahočí zasněženým Kyjevem. Musela jsem s ní znovu mluvit a zjistit, co je skutečně zač.